

לבקראת הפיתרון

הריין, ורשם בספר האורחים, בבואו ייחדתי את מדינת היהודים, לא היה לו מושג על ארץ ישראל. מעולם לא היה זה עומד לכן. גם צירי הקונגרס הציוני הראשון לא היו מעולם בארץ, ולא היה להם מושג על המתרחש בה.

לנגד עיניהם עמדה המציאות העגומה של היהודים באירופה, שאותם ביקשו להציל, ולא הכריזו ציאות בארץ, שבה היתה מדינת היהודים אמורה לקום.

כעניינם, ארץ ישראל היתה ארץ מופשטת, ארץ חלומות והתפילות, ארץ ויקה מאדם. אם גונז לאווניהם שניה בארץ אוכלוסיה כלשהי, הרי זה לא המיד את מנוחתם. בעיני אינטלקטואל אירופי בסוף המאה ה-19, כשיא עידן האימפריאליזם, המוני "ילידים" באסיה ובאפריקה, שחורים, זומים או צהובים, לא היו ממש בני אדם. התנועות היתה לכנה, נמשורר הדור פיאר בשפות רבות את זכותו וחובתו של האדם הלבן להביא את תרבותו ואת שילטונו ומכורר לכל הארצות.

התנועה הציונית, שנוסדה בבואו, היתה אירופית. מבחינה מסויימת היתה והתנועה הלאומית האחרונה שקמה באירופה, והתנועה האירופית האחרונה שביקשה להקים התנחלות לפנה באחת מארצות אפריקאסיה.

היא היתה פרי דודה. מטרתה היתה תנועתיות ביוזמה: להציל המוני יהודים ממצוקה ומסכנת השמדה. היא ביקשה להגשים מטרה זו על ידי הקמת מדינה בארץ ישראל.

זהו טיכסוך מיוחד במינו בעולם, מפני שגם הנה סיבות שהולידו אותו היו מיוחדות במינן, ללא אח זרע בהיסטוריה.

האינתיפאדה אינה התקוממות רגילה של עם כבוש נגד כובשיו. פעולת צה"ל אינה מערכה רגילה של כובש קולוניאלי נגד אוכלוסיה מתקוממת. אמנם, הרברים דמו על פניהם מאוד למערכה וצרפתית לריכוזי מילחמת השיחרור האלג'ירית, ולמי ערכות דומות של בריטניה בקניה ובמקומות רבים אחרים, כגון מילחמת ארצות הברית נגד האינדיאנים וברית המועצות באפגניסטן. אולם השורשים היו שונים לגמרי, יעל כן גם היתה המערכה שונה.

ישראלים רבים וזאמינו כי האינתיפאדה אינה מכוונת רק לגירוש ישראל מן השטחים הכבושים, אלא גם לחיסול ישראל עצמה. פלסטינים רבים זאמינו כי מטרת הישראלים בשטחים הכבושים אינה רק לקיים שם שילטון קולוניאלי קלאסי, אלא לגרשם כליל מארצם.

גם אמונות אלה משני הצדדים היו תוצאות של ההשתלשלות ההיסטורית, שהתחילה לפני כמעט 100 שנים.

● אולם קטן בבאול

לוש שנים לפני סוף המאה שעברה, באוגוסט 1897, התכנסה באולם נשפים בעיר השווייצית הקטנה והשקטה באול, על גדות הריין, אספה קטנה, שהעניקה לעצמה את השם היומני "קונגרס". באו אליו 197 יהודים טובים מכל רחבי אירופה ואמריקה.

חברי "הקונגרס הציוני הראשון" באולם הקאזינו בבאול רצו

אחד הימים האחרונים של תשמ"ח ביקרו שרי הביטחון והרמטכ"ל באחת מיחידות הצבא בגדה המערבית. הם הקשיבו לדברי החיילים.

אחד מהחיילים תבעו שיינתן להם לפתוח נאש חיה ככל תקרית, כדי להרוג את המפגינים.

"אתה רוצה שנהרוג גם ילדים?" שאל יצחק רבין את אחד החיילים, שהיה קיצוני ביותר.

"כשת, להרוג את כולם?" השיב החייל בתוקף.

"מניין אתה?" שאל רבין.

החייל הזכיר את שמו של אחד הקיבוצים הידועים ביותר של הסומר הצעיר.

רבין לא האמין למשמע אוזניו. "מה אמרת?" חזר ושאל. החייל חזר על שם קיבוצו. הוא היה חניך של מפי"ב, תנועה המתגאה במערכת החינוך ההומאניטרי טטית שבקיבוציה.

לא היה זה איש קיבוץ היחיד, בן ארץ ישראל היפה והעובדת, שהשמיע השנה ריעה כזאת ושפעל על פיה.

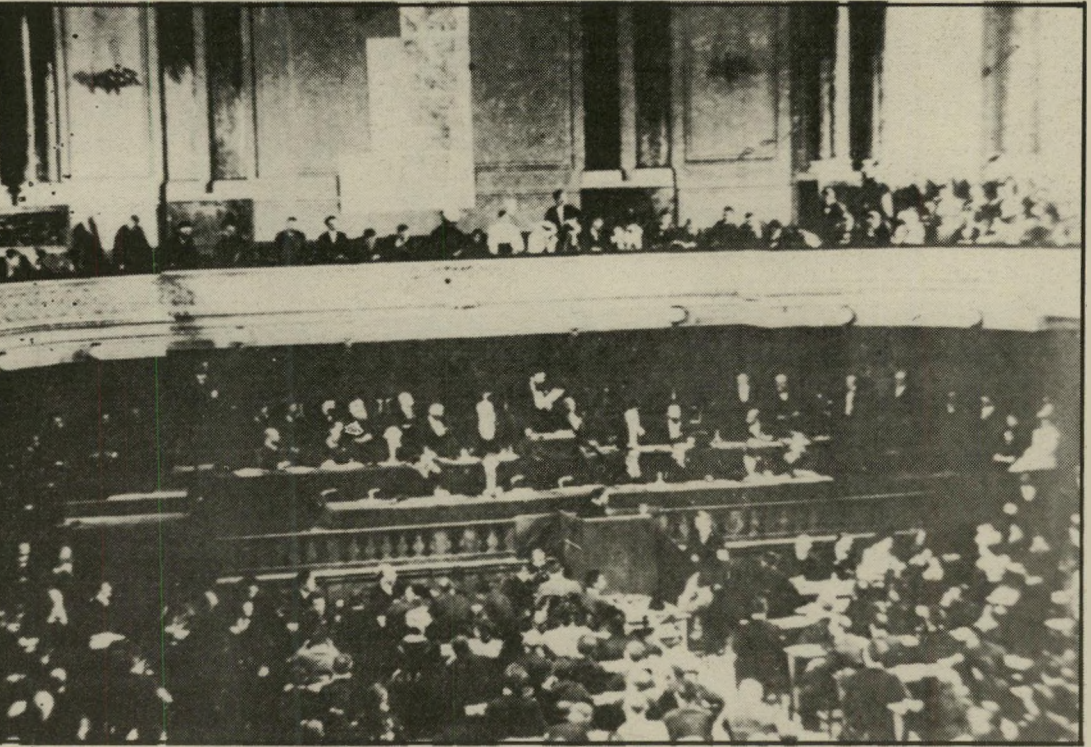
אחת התקריות החמורות ביותר של השנה היתה גם היחידה שהונצחה במלואה בטלוויזיה. צלם ישראלי, המתמחה בצילום ציפורים ממרחק רב, הצליח במיקרה לצלם מרחוק תקרית שלמה, שבה התנפלו כמה חיילים על נער ערבי שהשתתף ביידיאננים, והלמו בו כאבנים באופן שיטתי ובחזמה שפוכה. רק בנס לא נשכרו עצמותיו.

ברוטאליות המחרידה של סצנה זו, כפי שהצטיירה כסרט, וזעזעה את העולם כולו. מאות מיליונים ראו את הקטע הזה, ורבים מהם יותר מפעם אחת.

הפעם החליט צה"ל להגיב. אחרי חקירה קצרה נתפסו החיילים שהשתתפו בתקרית זו. אז התברר כי אחד מהם היה בדיקובוין, בן להורים מתיישבים, חניך מערכת החינוך הקיבוצית. הוריו והקיבוץ התייצבו להגנתו.

● "עורן, הערבים!"

אותה התקופה עצמה החלו נושבות בכל ארצות אפריקה ואסיה רוחות חדשות.

איך הם יכלו לדעת? פתיחת הקונגרס הציוני באולם הקאזינו בבאול, 1897

ארצות אלה נרדקו ברעיון הלאומי האירופי. הן מאסו בשילטון זרים. הן שאפו לחרות לאומית ולהתפתחות לאומית תחת דגליהן הלאומיים.

רוח זו אחזה בכל העמים בעולם הערבי. היא אחזה גם בארץ אשר הערבים קראו לה, בעת כיבושה בידי צבאות האיסלאם בראשית המאה השביעית, "פלסטין".

פלסטין היתה משועבדת בסוף המאה ה-19 לממלכה העיר ת'מאנית התורכית, וחיו בה כחצי מיליון בני אדם. כעשירית מאלה היו יהודים, כמעט כל השאר היו ערבים.

בארץ, כמו בסוריה, בלבנון ובארצות אחרות, הקימו סוברים ומשוררים אגודות חשאיות נגד השילטון הזר. קצינים פלסטיניים צעירים בצבא התורכי הקימו תאומחתרת. גולים באירופה פירסמו מינשרים ליהודים. הקריאה "עורן, הערבים!" היתה במרחב כולו.

מטרותיה של התנועה הזאת היו חיוביות: חרות לאומית, קידמה, חופש.

הערבים הצעירים האלה, שנרדקו ברעיונות החדד

תקריות כאלה אירעו בתשמ"ח למאותיהן ולאליהן. הן שימשו פרוקו לזעם ולתיסכול של החיילים — נערם שגוייסו זה עתה לצבא הסדיר ואנשי מילואים שנשלפו מחיהם האורחים. כשהפעלו בשטחים הכבושים מצאו את עצמם שנואים, מותקפים ומוחרמים. הם לא הבינו את שינאת האוכלוסיה ואת זעם הצעירים המקומיים, שהשליכו לעברם אבנים, בקבוקי תבערה ומכל הבא ליד. הפלסטינים נראו להם ככנופיה של פושעים ומתפרעים, שונאי ישראל, אנטי שמים חדשים, או סתם כעם פרוץ ופרוורסי.

על רקע זה צמחו "החריגים", שהפכו במהרה לנורמה.

יתכן שהחיילים היו מגיבים אחרת אילו הבינו את המצב שאליו נקלעו. אך שום דבר ממה ששמעו בנוהליהם, בבית הספר, במישפחה, ברחוב ובכלי התקשורת לא הכין אותם למצב הזה.

● "כי שקט הוא רכש"

אילו הכפיד צה"ל להכין את חייליו לפני הפעלתם בשטחים הכבושים, מה היה יכול לספר להם?

האינתיפאדה לא נפלה מן השמיים. שום דבר בה אינו מיקרי. היא היתה מחוייבת המציאות. אם ככל זאת היא הפתיעה את כל מוסדות הבינון, ממשלת ישראל ומטכ"ל צה"ל, ואת הציבור הישראלי כולו — מעיד הדבר רק על התעלמות הכללית בישראל ממקורות הסיכסוך הישראלי-פלסטיני. להתעלמות כפייתית זו, הגובלת בהדחקה פסיכולוגית, יש סיבות תתי הכרתיות עמוקות.

כי ההתקוממות הפלסטינית של תשמ"ח אינה אלא שלב נוסף בסיכסוך היסטורי, שהתחיל 91 שנים לפני כן. זוהי מערכה אחת ניספת במלחמה מתי משכתי, שעברה כבר גילגולים רבים.

מי שאינו מבין את שורשיה של מלחמה זו לא היה מסוגל להבין גם את מהות האינתיפאדה ואת משאביה הפנימיים. חיילי צה"ל לא הוכנו לכך, מפני שגם מפקדיהם, הרמטכ"ל, שר הביטחון והממשלה כולה, היו שותפים להתעלמות זו. התוצאה לא התבטאה רק באידיכולת לצפות את האינתיפאדה מראש ולהיאבק בה במישור המיצע, אלא גם באידיכולת למצוא פיתרון סביר, שיווריד את המעמסה הנוראה הזאת מעל כתפיה של ישראל.

המטרה המוצהרת של צה"ל בשנת תשמ"ח — "רגיעה" בשטחים הכבושים — היתה אשלייה גמורה, שמקורה באר ההבנה. הפעלת צבא למען מטרה בלתי אפשרית, הנובעת מאי הכנת המפה, היא הזמנה לאסון.

הפלסטינים לא רצו ולא יכלו, להירגע". כל האמצעים שהופעלו נגדם אך הרחיבו "רגיעה" זו. בשפתם ובשיריהם יכלו הפלסטינים לחזור על נימת שירו של זאב ז'ובינסקי: "כי שקט הוא רכש, הפקר דם ונפש למען יהוד הנסתר..."

הקבלה זו אינה מיקרית.

● לא אלג'ידה, לא יאט'נאם

טיכסוך הישראלי-פלסטיני, שהניב השנה את האינתיפאדה ואת הנסיון לרכאה, התחיל בסוף המאה.